

Hvordan skal/kan samfunnet utvikles for å gi vekst i en ny sammenslått kommune?

Dato: 17.08.2015

(endelig)

Arbeidsgruppe - Samfunnsutvikling:

Bengt Fasteraune, ordfører, Dovre kommune
Steinar Tronhus, ordfører, Lesja kommune
Knut Nytnun, politiker Dovre kommune
Per Inge Skotte, politiker, Lesja kommune
Elin Ulateig Austigard, tillitsvalgt Dovre
Bjørn Johan Traasdahl, tillitsvalgt Lesja
Anita Rogne Nilsen, tillitsvalgt Lesja
Rigmor Bøe, Forvaltning- og utviklingssjef, Lesja kommune
Inge Angård, Plan- og utviklingssjef, Dovre kommune (sekretær)

Innledning:

Dovre og Lesja kommuner har generelt (som andre distriktskommuner) utfordringer med synkende innbyggertall og en gradvis eldre befolkning. Det vises til kommunenes egne kommuneplaner (samfunnsdelen) for faktatall og utdyping av temaet.

Nedgangen kan ha ulike årsaker, som for eksempel (ikke uttømmende):

- Strukturrasjonalisering i landbruket
- Store årskull fra rundt 1970 har flyttet ut for å ta utdanning, og mange har fått arbeid og bosatt seg andre steder
- Nedlegging av viktige arbeidsplasser i lokalsamfunnet, som Tverrfjellet gruver, sagbruk, Forsvaret, Posten, Ligningskontor, jernbanen, entrepenørbedrifter, videregående skoletilbud (Hjerleid), barnehager/skoler (eks. Kjøremgrenda bh.), andre offentlige virksomheter osv.
- En sterkere generell sentraliseringstendens i samfunnet

Til tross for en relativt bredt sammensatt sysselsetting, velger menn og kvinner fremdeles ganske tradisjonelt innenfor yrkene. Kvinner velger særlig innen omsorgsykker, handel og skoleverk, mens menn har noe bredere valgmuligheter. Det er behov for enda større bredde i valgmulighetene for begge kjønn, blant annet innen kunnskapsintensive næringer.

For å fremme en positiv samfunnsutvikling er det viktig at en sammenslått kommune bidrar til forenklinger, raske og gode beslutningsprosesser og at man bidrar til å fremme innovasjon og utvikling både i egen organisasjon og i samfunnet for øvrig.

Utfordringer, mål og arbeidsgruppens forslag til veivalg er satt opp i tabellform nedenfor. Det er tatt utgangspunkt i tiltak fra de to kommunenes kommuneplaner (samfunnsdelen), supplert med forslag til veivalg som er framkommet gjennom erfaringer fra nyere prosjekter og i kommunestrukturprosessen.

Nedenfor følger en oppstilling av utfordringer, mål og aktuelle veivalg innen samfunnsutviklingsområdet. LD = Lesja-Dovre, den felles kommunen.

Utfordringer	Mål	Veivalg
Befolkningsutvikling		
Nedgang i folketallet og en gradvis eldre befolkning	LD skal være et lokalsamfunn med gode oppvekstvilkår for barn og unge, og med trygghet for helse og sosiale behov.	Videreutvikle tettstedene ut fra disse sine forutsetninger, muligheter og fortrinn.
	Vi skal ha tidsmessige nærmiljø som tar vare på det beste i våre tradisjoner og naturlige forutsetninger.	LD skal drive aktivt omdømmearbeid, kommunisere godt med ungdom som flytter ut for å ta utdanning, og utvikle en god tilflyttertjeneste med romslighet overfor nye innbyggere.
	LD er, og skal være ei levende bygd med liv og røre i grendene.	Sikre et framtidsrettet og utvidet videregående skoletilbud i LD.
	Utvikle et riktig skole-/barnehagetilbud og tjenestetilbud som skaper sosial samhörighet.	
	Stabilisere innbyggertallet på 2016-nivå og deretter øke folketallet fram mot 2022. Det skal rettes særskilt fokus på aldersgruppen 25-45 år.	

Utfordringer	Mål	Veivalg
Sysseting og næringsutvikling		
For få nyetableringer	Næringsarbeidet i LD skal bidra til at bygda sine ressurser blir brukt til å skape flere arbeidsplasser og økt trivsel.	LD skal ha et aktivt støtte- og veiledningsapparat som kan bidra til nettverksbygging, nyetableringer og videreutvikling av næringsliv og landbruk.
Moderat/liten vekst i mange eksisterende bedrifter	Næringslivet skal sikres tydelige og gode rammevilkår for sin utvikling i bygda.	Videreføre samarbeidet/avtalene med OFK/ Innovasjon Norge/Regionktr. om førstelinjetjeneste for næringslivet i LD. Videreføring og utvikling av bedriftsutviklingsprogrammet «Bedriftene i Fokus» og tilsvarende næringsrettede samarbeidsprosjekter.
Omstillingsutfordringer for næringslivet ut fra generelle endringer i samfunnet	LD skal ha omdømme som en næringsvennlig kommune.	Dombås og Bjørli er sterke motorer for utviklingen i hele kommunen, og å utvikle sterke, attraktive, konsentrerte, estetiske og universelt utformede sentrum er nøkkel for å få vekst.
Behov for å øke bredden i jobbmulighetene		Videre utvikling av Jora Næringsområde og andre næringsområder i samarbeid med andre partnere. Eventuelle nyetableringer innen industri og andre plasskrevende næringer skal kanaliseres til disse områdene.
		Videreføre samarbeidet med Nasjonalparkriket reiseliv AS som motor i det utadrettede profileringsarbeidet og utvikle reiselivsmessig infrastruktur som informasjon, stier og løyper.
		Hytteområder lokaliseres nær tettstedene for å bidra til forsterking av sentrumsfunksjoner. Videreføre samarbeidet med hyttefolket som viktig ressurs for lokalsamfunnet.
		Arbeide for utbygging og forbedring av vei- og jernbanenettet, og arbeide for at en framtidig bane for høyhastighetstog skal gå gjennom LD og ha stopp i kommunen. E-6 og E-136 er de viktigste livsnervene for næring og sysselsetting, og skal fortsatt gå gjennom Dombås sentrum.
		Legge til rette for at aktiviteten i landbruket blir opprettholdt og utviklet videre. Se landbruket som eget tema.
		Bidra til utvikling av gode modeller for lokal forvaltning av verneområder og lokalsamfunnets næringsmessige bruk av utmark og randsoner.
		Jobbe aktivt for å sikre og utvikle HVSKS som en viktig arbeidsplass og bidragsyter i lokalsamfunnet.
		Fremme yrkesmuligheter, lærling- og praksisordninger som kan tiltrekke ungdom til å velge LD som bo- og arbeidssted.
		Delta i interkommunalt og regionalt samarbeid til fremme av felles interesser rundt nærings- og kompetanseutvikling.
		Bruke LD sine fortrinn og godt omdømme i et mere aktivt akkvisisjonsarbeid for å få etablert flere offentlige og private arbeidsplasser i bygda.

Utfordringer	Mål	Veivalg
		Systematisk bruk av partnerskap mellom kommunen og næringslivet i nærings-utviklingsprosjekter, noe som erfaringsmessig også utløser andre utviklingsmidler fra f.eks. OFK, IN mv.
		Bidra til styrking av karrieremuligheter, med spesiell fokus på kvinner.
		Fremme yrkesmuligheter, lærling- og praksisordninger som kan tiltrekke ungdom til å velge LDA som bo- og arbeidssted.
Bruk av Plan- og bygningslovens verktøy		
Varierende utnyttning av gode verktøy i PBL	LD skal bli oppfattet som en ryddig og rettferdig samarbeidspartner ved gjennomføring av arealplaner og utbygginger.	Utbyggingsavtaler innføres som hovedverktøy for gjennomføring av alle relevante arealplaner, som <ul style="list-style-type: none"> - Tettstedsutvikling - Hytteområder - Boligområder - Massetak
	Lokalisering av byggeområder skal gi optimale næringsmessige og samfunnmessige effekter.	Nye byggeområder skal legges så nært tettstedene som mulig.
	Eksisterende boligmasse utnyttes maksimalt for å legge til rette for fast bosetting.	Fritidsboliger utenfor regulerte strøk skal kunne ha et bebygd areal på 120 m2, fordelt på tre bygg.
		Forskrift om nedsatt konsesjonsgrense håndheves strengt, også utenom tettstedene.
		I større grad enn i dag tillate fradeling av tun til boligformål på småbruk. Fradeling skal i så fall skje til helårsbolig, altså en streng håndheving av 0-konsesjon med krav om boplikt i slike tilfeller.
		Fradeling gjelder <i>ett/en</i> tun/tomt/bolig Øvre arealgrense på eiendom for å tillate fradeling av tun: * maks 20-25 dekar fulldyrket og/eller overflatedyrket jord, eller * maks 50 dekar produktiv skog, eller * maks 70 dekar totalareal

Utfordringer	Mål	Veivalg
Utvikling av differensierte botilbud		
Manglende variasjon i boligtilbud og tomtetilbud.	LD skal ha tilgang til varierte bo-tilbud og tomtearealer som kan møte trender og behov i årene som kommer.	Utvikling attraktive boligarealer helst innenfor 1 km fra sentrum av tettsteder med basis sentrumsfunksjoner (maksimalt 2 km).
		Fortetting av botilbud i større tettsteder, f.eks. ved å utnytte 2. og 3. etg. i sentrumsnære nærings-eiendommer.
		Utvikle tomtealternativer for boligbygging som både har større/romsligere areal og bedre utsikt enn tidligere, men som samtidig ligger plassert nær tettsteder for å gi god næringsmessig effekt.
		For fritidsboliger med godkjent VA-anlegg og helårsveg, åpnes det for å innvilge personlig betinget bruksendring (evt. midlertidig?) fra fritidsbolig til helårsbolig etter dispensasjonssøknad. Dette kan vurderes dersom bygningen er oppført /oppføres etter boligstandard i henhold til teknisk forskrift.
		Utnytte ledige småbruk og boliger ved fortsatt satsing tilsvarende prosjektet «200 ledige hus» eller tilsvarende tiltak
Fokusområder i LD		
Bjorli <ul style="list-style-type: none"> - P.t. kun vinterdestinasjon - Færre varme senger enn før 		<p>Bjorli-området skal utvikles videre som turist- og hyttesteddestinasjon.</p> <p>Ca. 1200 hytter, og flere på gang.</p> <p>Videreføre/utvikle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I større grad helårs destinasjon - Hyttesteddestinasjonen - Tjenester/opplevelser/aktiviteter/næringer rettet spes. mot hyttefolket - Sterkere kopling til tilbud knyttet til Lesjaskogsvatnet - Utnytte Raumabanen - Egnet for utvikling av universelle tilbud (flatt) - Sykkelveier, skiløyper, alpinanlegg, mv. - Bredbånd
Hjerkinn <ul style="list-style-type: none"> - Færre faste innbyggere siden gruva og skytefeltet ble nedlagt (dog positiv utvikling på hytter, overnatting og aktiviteter) 		<p>Hjerkinnområdet skal utvikles videre som knutepunkt for fjell- og utmarksforvaltning og informasjon, inkl. utvikling av pilegrimsleden. Tilføring av statlige forvaltningsoppgaver.</p> <p>Videreutvikling som fuglehundprøvenes «Mekka», inkl. dressurområder for fuglehunder.</p> <p>Videreføre/utvikle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Næringsområder - Hytteområder - Varme senger - Aktiviteter/opplevelser - Villreinsenter/pilegrimssenter (Viewpoint

Utfordringer	Mål	Veivalg
		Snøhetta, fangstminnepark, riding mv.) - Sykkelveg/skiløyper, fiske, riding mv. - Treningsområder for fuglehunder - Bredbånd
Dovreskogen - Butikken er nedlagt. - Mangel på attraktive boligtomter		Videreføre/utvikle: - Hytteområde Skogsetra – kopling til Høvringen området (stier, sykkel, skiløyper) - Attraktive boligtomter - Utnytte sentral beliggenhet i regionen (nærhet til Dombås, Vågå, Otta) - Kollektivtilbud - Bredbånd
Lesjaskog - Mangler boligtomter - Manglende utnyttelse av næringsområdene		Ungdomskolen. Bør vurdere samling til 1 u.skole på Lesja ut fra elevtallsutvikling, fagmiljø mv. Det bør være 2 ungdomsskoler i en felles kommune, på Lesja og Dombås. Videreføre/utvikle: - Kopling Bjorli-Lesjaskogsvatnet (båt/fiske mv.) - Attraktive boligtomter - Barnehage - Barneskole - Eldresenter-omsorgsboliger med bemanning - Skoglund-Bekkefaret (bofelleskap for psyk. utv. hemmede). Ikke bygningsmasse for flere brukere på Skoglund enn i dag. Bør det være felles bosenter for folk med sammensatte utfordringer ? Vi bør ha 2 lokasjoner som sees i sammenheng i en felles kommune (ref. arbeidsgruppe som omhandler miljøarb.-tjenesten). - Brann-/redningstjenesten - Industrivirksomheter - Bredbånd
Lesja - Mangler sentrumsnære bolig-/leilighetstilbud (boligtomter finnes) - Trafikksituasjonen - Kryssing av jernbanen - Tettstedet ligger i en skråning (UU/skredsone) - Ligger i skrått lende		Videreføre/utvikle: - Reguleringsplan for sentrum – gjennomføre tiltak (bl.a. trafikale løsninger) - Leilighetsprosjekter i sentrum - Utvikle museet/Tunstugu - Utnytte veksthuset og andre lokaler til tjenesteytende næringer - Legge til rette for store større virksomheter som Symtec, Innkjøpslaget, Lesja Bilruter mv. - Kommunehuset, (desentralisert helsetjeneste/utekontor knyttes til eldresentrene på Dovre og Lesjaskog ca. som i dag) - Sjukeheimen - Lesja skule - Lesja barnehage - Kulturhus/svømmehall/idrettshall/bibliotek - Bredbånd

Utfordringer	Mål	Veivalg
<p>Dovre</p> <ul style="list-style-type: none"> - Videregående skole flyttes til Dombås - Opprettholde handelstilbud, kafeteria mv. 		<p>Videreføre/utvikle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Høyveg næringsområde - Fredheim omsorgssenter - Dovre skole - Dovre barnehage - Kyrkjekontoret - Kommunehuset Båtsto - Attraktive boligtomter - Hytteområde i Bergsgrenda - Sentrumsnære boliger/leilighetstilbud? - Skiløyper og turstier - Hjerleid-området (friskolen mv.). Mye bygningsmasse blir ledig. - Bredbånd
<p>Dombås</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ikke pent nok på en del områder - En del virksomheter i sentrum er ikke en pryd for øyet - Trafikkutfordringer i sentrum øst om sommeren. - Skulle hatt flere sentrumsnære leiligheter/ungdomsboliger 		<p>Dombås skal utvikles videre som hovedservicesenter/handelssenter i kommunen og for regionen rundt.</p> <p>På Dombås skal det arbeides videre med utvikling av bymessige tilbud, fortetting, gode sentrumsfunksjoner, næringsarealer, gode kommunikasjoner for myke trafikanter, og varierte botilbud.</p> <p>Videreføre/utvikle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dovre ungdomsskole - Dombås vgs. (studiespes. med idrettstilbud samt utvikle yrkesfag med utgangspunkt i «vekslingsmodellen», utmarksforvaltning mv.) - Dombås skole - Dombås barnehage - Helsehuset (felles helsesenter for pasientrettede tjenester? Legevakt for LD? Rehab? Ergo-/fysioterapeut, logoped, andre spesielle tjenester? Kort vei/tverrfaglig samarbeid mellom tjenester. Andre nye tjenester egnet for et større senter?) (fremdeles desentralisert legetjeneste/helsetjenester på eldresentrene) - Furukroken bo- og servicesenter - Dombås folkebibliotek - Svømmehall/gymsal - NAV - Kommunale boliger, tilrettelagte leiligheter, ungdomsleiligheter mv. livsløpsstandard er viktig. - Hytteområder, Dombås hyttepark, Kjørrhovda, Dombåsmorkje - Skiløyper og turstier, alpinanlegg - HV-skolen - Jora Næringsområde - Ungdomstilbud (fritidsklubb el.l.-drøftes med ungdommen selv) - Utvikle tettstedet mot en type «nasjonalparklandsby» - Bredbånd

Utfordringer	Mål	Veivalg
Fokusområder på tema:		
Videregående skole		Utvikle tilbud i samarbeid med OFK (evt. andre) basert på lokale fortrinn og ressurser, dvs. anlegg, kompetanse, snøforhold, treningsmuligheter osv.) (skolesenter): <ul style="list-style-type: none"> - 13-årig løp - Idrett - Utmark - «Vekslingsmodellen» - Samspill med ungdomsskolen
Tilrettelegging/trening/aktiviteter for de som faller utenfor det ordinære arbeidsmarkedet/trenger ulike former for bistand		Utvikle tilbud med utgangspunkt i Lesja-Dovre Vekst, bl.a.: <ul style="list-style-type: none"> - Oppgaver - Tilbud - Aktiviteter - Koordinering og tilpasning til ulike brukergrupper - Samarbeid med næringsliv og lokalsamfunn - Geografisk spredning etter behov/muligheter
Beredskap		Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Beredskapssenter - Krisehåndtering/-beredskap - Samarbeide med frivillige org. innen beredskap - Samarbeid med andre off., f.eks. HVSKS, Luftambulansen, Politi mv. - Trening av brannmannskaper, regionalt kurssenter
Reiseliv og turisme		Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Tjenestekjøpsavtale med Nasjonalparkriket reiseliv AS som tydeliggjør fordeling av arbeidsoppgaver og bidrar til styrket profilering av LD som reisemål - Forutsigbare rammevilkår for Nasjonalparkriket reiseliv AS der hele regionen i fellesskap bidrar til å løfte området som reisemål. - Opplevelser knyttet til lokale produkter og attraksjoner (Avdembue, Hubertus, Viewpoint Snøhetta, moskus osv.)
Service og tjenesteytende næringer – et av de største vekstområdene i et moderne samfunn		Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Arenaer/lokalteter/fellesskap (f. eks. næringshager, næringsbygg mv.). - Bredbånd/fiberutbygging – svært viktig infrastruktur. - Tjenester/tilbud til hyttefolket - Nye private tjenestetilbud til innbyggere og reisende - Mangfold/kvalitet/service
Integrering av nye innbyggere, bl.a. fremmedspråklige		Vi bør si ja til å bosette 50-100 flyktninger. Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Botilbud - Skoletilbud - Barnehagetilbud - Norskopplæring - Arbeid/arbeidstrening - Integreringsprosesser - Fadderordninger/bli kjent-opplegg

Utfordringer	Mål	Veivalg
		Fordrer et helt annet støtteapparat enn i dag. Vil gi mange nye arbeidsplasser og innbyggere. Må ligge sentralt.
Kirka		Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Se på kirkens organisering/utvikling lokalt i lys av kommunereformprosessen - i samarbeid med kirkens organer
Landbruket		Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Legge til rette for at aktiviteten i landbruket blir opprettholdt og utviklet videre, at den dyrka jorda blir brukt til matproduksjon, og at kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet blir tatt vare på. - Være pådriver for en forsvarlig rovviltforvaltning som gjør det mulig å nytte utmarka til beite også framover. - Videreforedling, tilleggsnæringer med basis i landbruket. - Kompetanseutvikling/nettverksutdanning (desentraliserte tilbud for både unge og voksne). Tilknytning til sterke fagmiljøer utenfor LD. - Sikre tilgang og utnyttelse av beiteressurser i utmarka.
Videreforedling basert på lokale ressurser (råvarer, natur/dyreliv, tjenester, historie)		Eksempler: Tine Dovre, Bjorli fjellmat, Gudbrandsdalsmat, Avdem gardsysteri/Avdemsbue, Dovreskifer, musea/bygdetun, Hjerleid, skognæringer, landbruk Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Støtte opp om prosjekter, nettverk og samarbeid for å fremme verdiskapning og lokal foredling basert på lokale fortrinn og ressurser
Forvaltning og utvikling av utmark, bruke fjellstyrenes kompetanse aktivt		Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Knutepunktsfunksjoner (f.eks. Hjerkin med p.t. ca. 14 arbeidsplasser) - Kompetanse - Gode nettverk mellom bedriftene - Villreinen som verdensarv? - Jakt og fiske som ressurs i næringsutvikling -
Kommunikasjon	Styrket jernbanetilbud og vegforbindelser, samt bredbånd.	Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Høyhastighet jernbane - E-6 - E-136 - Regionale bredbåndsprosjekter
Sentrumsutvikling – et viktig grep for å motvirke sentralisering	Attraktive tettsteder for innbyggere, tilreisende og næringslivet	Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Attraktivitet - Felles møteplasser for innbyggere og tilreisende (noen gode eksempler: Minneparken i Dombås sentrum, Bygdatunet/Tunstugu og kulturhuset på Lesja, villreinsenteret på Hjerkin, Bjorli stasjon-Raumabanen) - Servicetilbud/tjenestetilbud/kulturtilbud - Botilbud og bokvaliteter - Næringsliv og arenaer for næringsutvikling

Utfordringer	Mål	Veivalg
		<ul style="list-style-type: none"> - Dombås som felles sterk motor for å demme opp for sentralisering, handel, helsetilbud og andre publikumsrettede tjenester - Andre grendesenter/tettsteder videreutvikles ut fra sine kvaliteter og fortrinn/forutsetninger
Lag og foreninger som en betydelig ressurs i lokalsamfunnet		Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Tjenlig organisering og samarbeid mellom frivillige lag og foreninger i en felles kommune.
Store og små arrangementer i LD		Utvikle: <ul style="list-style-type: none"> - Eksisterende arrangementer - Bidra til kvalitet og systematikk i alle ledd av verdikjeden (arrangement, bespisning, overnatting, aktiviteter osv) - Sammen med frivillige organisasjoner og andre arbeide for å få inn nye arrangementer som kan bidra til verdiskapning – spesielt i deler av året der aktiviteten er lav - Eksempler: LS 2015, NM skiskyting, fuglehundprøver, Markens Grøde, Dovrefjelldager, Bjorlidager, Grimsdalshelga, årsmøter osv.)
Nye oppgaver (muligheter – ikke vurdert i detalj)		Se regjeringens utredning vedr. oppgaver, samt kommuneprop.2016
		Oppgaver som er regionale i dag <ul style="list-style-type: none"> - Bør gjennomgås særskilt
		Regjeringsoppnevnt utvalg vedr. forenkling av utmarksforvaltningen